

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa R. R.

przeciwko " PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna" S.A.

(poprzednio: "PGE Elektrownia " S.A.)

z udziałem interwenienta ubocznego R. H.

o stwierdzenie nieważności ewentualnie uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 22 czerwca 2012 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 marca 2011 r.,

I. odrzuca skargę kasacyjną w stosunku do R.

R.,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 270,- zł (dwieście siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy zarządził połączenie w celu łącznego rozpoznania, sprawy z powództwa R. R. i sprawy z powództwa W. S. przeciwko pozwanemu PGE Elektrownia SA (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA), których żądanie główne obejmowało stwierdzenie nieważności uchwały nr 3 Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy PGE Elektrownia SA z dnia 28 czerwca 2010 r., dotyczącej podziału zysku netto za rok obrotowy 2009 w zakresie § 2, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy na dzień 17 sierpnia 2010r., a żądanie ewentualne - uchylenie wskazanej uchwały w tym samym zakresie. Powodowie byli akcjonariuszami pozwanej spółki.

Powódka R. R. wskazała w pozwie jako wartość przedmiotu sporu kwotę 37.741 zł, a powód W. S. kwotę 90.366 zł. Kwoty te odpowiadały wysokości dywidendy za rok 2009r. niezyskanej przez powodów z powodu wyznaczenia wskazanej daty, jako dnia według którego ustala się listę akcjonariuszy uprawnionych do udziału w zysku za dany rok obrotowy (art. 348 § 2 k.s.h.). Wartość przedmiotu sporu oznaczona przez powodów nie była przedmiotem sprawdzenia przez Sąd pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy wyrokiem łącznym z dnia 9 listopada 2010 r. oddalił powództwa główne i ewentualne obojga powodów.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli oboje powodowie. W toku postępowania odwoławczego interwencję uboczną po stronie powódki R. R. zgłosił R. H. - inny akcjonariusz spółki wskazując, że był posiadaczem takiej samej liczby akcji (142) jak powódka i nie uzyskał dywidendy w takiej samej wysokości (37.741 zł).

Sąd Apelacyjny wyrokiem łącznym z dnia 9 marca 2011r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że stwierdził nieważność uchwały nr 3 Walnego Zgromadzenia spółki PGE Elektrownia S.A., które odbyło się w dniu 28 czerwca 2010r., w sprawie podziału zysku netto za okres od dnia 1 stycznia 2009r. do dnia 31 grudnia 2009r. - w zakresie § 2 tej uchwały, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy, oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki R. R. kwotę 4560 zł, a na rzecz powoda W. S. kwotę 4360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu a także

zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów R. R. i W. S. po 4270 zł, a na rzecz interwenienta ubocznego R. H. 400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Skargi kasacyjne od powyższego wyroku wniósł pozwany wskazując (1) w skardze zaskarżającej wyrok sądu odwoławczego w sprawie z powództwa R. R. jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 21.513.828 zł, (2) w sprawie z powództwa W. S. jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 21.513.828 zł. Zdaniem skarżącego wartość ta odpowiada jego interesowi majątkowemu, wyrażającemu się sumą potencjalnych kwot które, w wypadku zmiany dnia dywidendy, musiałby wypłacić akcjonariuszom. W skardze zaskarżającej wyrok sądu odwoławczego w sprawie z powództwa R. R. pozwany wskazał jako alternatywną wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 75.482 zł, stanowiącą sumę wartości dywidend wskazanych przez powódkę i interwenienta ubocznego R. H.

Powódka R. R. i interwenient uboczny R. Ha. wnieśli o odrzucenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył:

1/ Wartość przedmiotu zaskarżenia, od której uzależniona jest dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach majątkowych pozostaje w związku z zakresem zaskarżenia. Co do zasady odpowiada ona wartości przedmiotu sporu i może być od niej wyższa jeżeli, w trakcie rozpoznawania sprawy, doszło do zmiany polegającej na rozszerzeniu powództwa lub niższa gdy zakres przedmiotu zaskarżenia nie obejmuje całego rozstrzygnięcia. W szczególnych wypadkach może wyrażać się również inną kwotą, adekwatną do przedmiotu zaskarżenia (np. obejmującego tylko odsetki od należności głównej). Uprawnieniem Sądu Najwyższego jest dokonanie z urzędu sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia wskazanej w skardze kasacyjnej, jako determinującej dopuszczalność jej wniesienia (ograniczenia *ratione valoris*). Orzecznictwo sądowe i nauka prawa zajmują jednakowe stanowisko co do tego, że rozróżnienie między prawami majątkowymi i niemajątkowymi wymaga ustalenia czy prawa te są

bezpośrednio uwarunkowane interesem ekonomicznym uprawnionego. Jeżeli chronione dobro ma wartość ekonomiczną i bezpośrednio wpływa na tę sferę, to sprawa ma charakter majątkowy (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2005r., III CZP 111/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 183, z dnia 16 października 2009r., III CZP 54/09, OSNC 2010, nr 3, poz. 340, z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 92/09, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 72). Szereg wątpliwości budzi, z uwagi na niejednolity przedmiot, krzyżowanie się interesów ekonomicznych i korporacyjnych, ustalenie charakteru sprawy w sprawach dotyczących uchwał spółek prawa handlowego. Przyjmuje się, że decyduje o niej przedmiot zaskarżonej uchwały (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2001 r., V CZ 150/01, OSNC 2002, nr 6, poz. 78, z dnia 9 stycznia 2003 r., I CK 339/02, nie publ., z dnia 7 listopada 2003r., I CK 349/03, nie publ., z dnia 24 czerwca 2004 r., III CZ 41/04, nie publ., z dnia 28 października 2004r., III CK 428/04, nie publ., z dnia 7 lipca 2005r., V CZ 81/05, nie publ., z dnia 23 czerwca 2006r., III CSK 100/06, nie publ., z dnia 3 sierpnia 2006 r., IV CZ 65/06, nie publ., z dnia 22 października 2010 r., V CSK 160/10, nie publ.). Podkreśla się również, że skoro ochrona jest udzielana co do uchwały wpływającej w konkretny sposób na prawa i obowiązki skarżącego, to wartość ta ustalana jest indywidualnie w danej sprawie i determinuje ją interes powoda. Pozwana spółka, nie przecząc, że przedmiotem skargi kasacyjnej jest sprawa o prawa majątkowe, interes majątkowy powódki wyraża się wysokością dywidendy za rok 2009, która mogłaby jej przysługiwać w wypadku ustalenia innego dnia, według którego ustala się listę akcjonariuszy uprawnionych do udziału w zysku za dany rok obrotowy, wskazała że w niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) jest dla obu stron odmienna. Z uwagi na rozszerzoną prawomocność wyroku stwierdzającego nieważność uchwały w przedmiocie daty dywidendy (art. 427 § 1 i 4 k.s.h.) orzeczenie uwzględniające powództwo przesądza nie tylko o prawie majątkowym powódki, ale i rodzi zobowiązania majątkowe wobec tych akcjonariuszy, którym w następstwie ustalenia wskazanej daty dywidendy nie przyznano uprawnienia do nagrody z zysku. Zobowiązania te łącznie obejmują kwotę 21.513.828 zł, wskazaną jako wartość przedmiotu zaskarżenia. Podnosząc, że art. 398² k.p.c. powinien być interpretowany ściśle, skarżący wyprowadza z niego nakaz tłumaczenia wszelkich

wątpliwości na rzecz dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej. Stanowisko powyższe nie zasługuje na akceptację. Brak podstaw do przyjęcia wskazanej wskazówki interpretacyjnej, która nie wynika ani wprost ani pośrednio z treści wykładanej normy. Przeciwnie kolejne zmiany ustawowe, przekształcające kasację jako środek odwoławczy w postępowaniu trzyinstancyjnym w skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, wprowadzenie kolejnych wyłączeń i ograniczeń pozwala na stwierdzenie, że w obecnym stanie prawnym wskazana skarga dopuszczalna jest nie jako zasada a wyjątek. Trybunał Konstytucyjny również wielokrotnie podkreślał, że konstytucyjne prawo do sądu nie obejmuje pozainstancyjnego postępowania kontrolnego przed Sądem Najwyższym (por. wyrok z dnia 31 marca 2005r., SK 26/02, OTK-A 2005, nr 3, poz. 29, wyrok z dnia 6 października 2004r., SK 23/02, OTK-A 2004, nr 9A, poz. 89). Dla określenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego przyjmować należy wartość przedmiotu podlegającego rzeczywistemu rozpoznaniu i rozstrzygnięciu, determinowanego żądaniem pozwu i indywidualnym interesem majątkowym osoby dochodzącej udzielenia ochrony prawnej, tj. powoda. Uprawnienie procesowe pozwanego ograniczone jest do zgłoszenia przed wdaniem się w spór co do istoty sporu zarzutu, skutkującego sprawdzeniem wartości przedmiotu (art. 25 k.p.c.). Odmienne stanowisko w istocie byłoby równoznaczne z dopuszczeniem ponownego ustalania wartości przedmiotu sporu na etapie zaskarżania (środkiem zwykłym lub nadzwyczajnym) z punktu widzenia pozwanego i to tylko w razie wydania niekorzystnego dla niego rozstrzygnięcia. Takich czynności nie przewidują obowiązujące przepisy procesowe. Oznacza to, że argumenty powołane przez skarżącego, mimo ich wagi, de lege lata nie mogą być uwzględnione.

2/ Zgodnie z art. 219 k.p.c. sąd może zarządzić połączenie kilku oddzielnych spraw, toczących się przed nim, w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia, jeżeli są one ze sobą w związku faktycznym bądź prawnym lub mogły być połączone jednym pozwem. Zarządzenie o połączeniu ma charakter techniczny i nie odbiera połączonym sprawom samodzielności. Oznacza to po pierwsze że, na skutek połączenia powstaje po jednej lub obu stronach procesu wielopodmiotowość, ale między tymi podmiotami nie nawiązuje się stosunek

współuczestnictwa procesowego. Przemawia za tym również treść art. 72 § 1 k.p.c. wskazującego, że współuczestnictwo zachodzi kiedy kilka osób występuje w jednej sprawie w roli powodów lub pozwanych. Po drugie w każdej z połączonych spraw zapada osobne rozstrzygnięcie, nawet jeżeli przybiera procesową formę jednego orzeczenia. Ma ono wówczas charakter wyroku łącznego, podlegającego samodzielnemu zaskarżeniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1967r., I CR 158/67, OSNCP 1968r., nr 6, poz. 105, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1983r., IV PR 101/83, OSPiKA 1984, nr 7-8, poz. 173). Orzecznictwo sądowe wskazuje również, że o charakterze orzeczenia nie decyduje jego wadliwe oznaczenie, lub jego brak, tylko rzeczywista sytuacja procesowa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1995r., I PRN 45/95, OSNCP 1996r., nr 12, poz. 172). Z tych względów zaniechanie użycia tego zwrotu w sentencji wyroku odwoławczego nie zmienia jego istoty. Konsekwentnie, skoro połączone sprawy zachowują odrębność, wartość przedmiotu sporu i odpowiednio wartość przedmiotu zaskarżenia połączonych spraw nie podlegają sumowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 439/11, nie publ.).

3/ Bezpodstawnie wskazuje skarżący, że wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do skargi kasacyjnej wyraża się sumą potencjalnej dywidendy powódki i osoby, która zgłosiła interwencję uboczną po jej stronie. Bez wątpienia interwencja powyższa, z uwagi na fakt, że wyrok uwzględniający powództwo odnosi bezpośredni skutek prawny w stosunku między interwenientem a pozwanym (rozszerzona prawomocność – art. 427 § 4 w zw. z § 1 k.s.h.), ma charakter samoistny (art. 81 k.p.c.). Niemniej status procesowy interwenienta ubocznego samoistnego, mimo odpowiedniego stosowania przepisów o współuczestnictwie jednolitym, nie pozwala na przyjęcie, że staje się stroną procesu. Może nią zostać jedynie za zgodą stron w wyniku wejścia w miejsce strony, do której przystąpił (art. 83 k.p.c.) lub przekształceń podmiotowych (art. 194 § 1 i 2 k.p.c.). Oznacza to, że wprawdzie interwenient uboczny samoistny ma interes prawny w uzyskaniu wyroku zgodnego z żądaniem pozwu, którego następstwem będzie potencjalny obowiązek świadczenia po stronie pozwanego,

ale brak podstawy do przyjęcia, że ten interes, tożsamy z interesem majątkowym, determinuje i powinien być uwzględniany przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżenia.

W tym stanie rzeczy, skoro wskazana w art. 398² § 1 k.p.c. przesłanka skargi kasacyjnej, złożonej przez powoda w sprawie z powództwa R. R., nie została spełniona skarga – jako niedopuszczalna – w oparciu o art. 398⁶ § 3 k.p.c. podlega odrzuceniu.

O kosztach postępowania kasacyjnego postanowiono, uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy, w oparciu o art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 11 pkt 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).